

*Lui David și David -
cu recunoștință,
pentru sprijinul pe care nu l-am meritat
într-o asemenea măsură.*

CUPRINS

Biserica Broaștelor	
<i>O invocație înrădăcinată</i>	013

<i>Principiile înrădăcinării</i>	031
----------------------------------	-----

Ascultă	
<i>Chemările sălbatice ale Căii Lupului</i>	037

Sarcina florilor de câmp	040
„Sunt aici-ul” speranței	041
Pelerin pe Calea Lupului	045
Să ascultăm Lupul	047
O chemare sălbatică	048

Leapădă	
<i>Picioare goale, pământ sfânt</i>	053

Ce lăsăm în urmă	057
Măsura megalitică	059
Lut umblător	060
Picioare inteligente	061
Labe de om și rușinosul deget de la picior	063
Întoarcerea acasă	065

Hoinăriți	
<i>O cartografie sălbatică</i>	069

Schelete	072
Afacere periculoasă	074

Dependent de hoinăreală	076
Mintea rătăcitoare	077
Căi sacre / Căi către sine	079
Hoinăreala pentru începători	080

Imersează-te

<i>Rămâi murdar în timpul unei băi de pădure</i>	083
--	-----

Sortit pădurii	086
Însuflețit de pădure / Pădurea ca marfă	088
Sălbăticia înlocuibilă	091
Calma neliniște a creației	093
Rămâi murdar în timpul unei băi de pădure	095

Singuri

<i>Complexitatea esențială a solitudinii</i>	097
--	-----

O cultură a nesolitudinii	100
În siguranță în pădure	101
Echilibrul mental fundamental al solitudinii	104
Creierul solitar	107
Înflorire	109
Întoarcerea	110

Să des-vezi

<i>Întoarcere la un întuneric rodnic</i>	113
--	-----

Pași în întuneric	116
Când întunericul a devenit malefic	119
Întunericul protector	120
Pierderea întunericului	122
Animale umane în întuneric	124
Viața la viteza întunericului	126

Relaționează

O infinitate de inteligențe animale 129

Căprioara 132

Orca 133

Dincolo de antropomorfism 134

O multiplicitate de inteligențe 137

Să pătrundem în existența animalelor 139

Metamorfozarea 142

Înălțarea 144

Vorbește

Abracadabra Pământului 147

Adevărata numire 150

Excavarea adevăratelor nume 152

Cum să vorbim despre ceilalți 156

Observă 158

Crește

Copacii și inelele apartenenței 161

Copacii suferinzi 164

Adevărul și copacii 165

Inele de creștere 170

Comuniune și comunitate 172

Pădurea, riscuri și armonizare 173

Ciudați printre copaci 174

Creează

Arta activismului dedicat Pământului 179

Lucrul unic și cele zece mii de alte lucruri 182

A crea-făptură-creație 183

Vântul creator	185
Știința făpturilor care creează	186
Ecologia creativă a economiei domestice	189
Numește-ți harul	191

Spirala

<i>Frenezia întoarcerii</i>	195
-----------------------------	-----

Piele și țărână	198
Lista	201
Îmbracă-te pe măsura evenimentului	202
Nemurire pământească	205

Mulțumiri	209
Bibliografie selectivă	211
Mențiuni copyright	217

„Măinile noastre absorb precum rădăcinile,
așa că le așez peste ce este frumos în această lume.“

- *Francisc de Assisi*

BISERICA BROAȘTELOR

O invocație înrădăcinată

Când eram în clasa a IV-a, mama mi-a pus jurnalul Sfintei Tereza de Lisieux⁰¹, *The Story of a Soul*, în coșul de Paște, exact lângă iepurașul de beza. Ce-o fi fost în mintea ei? Am devorat cuvintele acestei tinere înflăcărate, nevrotice și extaziate, care vedea divinul în felul în care o cloșcă își îngrijea puii, și m-am apucat numaidecât să studiez alți mistici ai naturii, care înțelegeau instinctiv întrepătrunderile pline de har care definesc viața - Iuliana din Norwich⁰², Hildegard din Bingen⁰³, Francisc de Assisi.

015

Și-au lepădat încălțările, au călcat pe urmele urșilor, s-au înfrățit cu luna, au vorbit cu vrăbiile, au macerat urzici de pădure din care au făcut alifii tămăduitoare, s-au înclinat dinaintea copacilor, au copt pâine în cuptoare de lut, numind toate acestea sfinte. De la

01 Călugăriță carmelitană (1873 - 1897) cunoscută și ca Tereza cea Mică sau Sfânta Tereză a Pruncului Iisus. (n.t.)

02 Julian of Norwich (1343-după 1416), cunoscută după numele bisericii în care a trăit ca pustnică.; scrierile ei, în limba engleză, sunt considerate cele mai timpurii texte scrise de o femeie. (n.t.)

03 Hildegard von Bingen (1098-1179) a fost o călugăriță benedictină și una dintre cele mai remarcabile reprezentate ale misticismului german din Evul Mediu, reușind să se impună prin erudiția, vizionarismul și spiritul său creator în diverse domenii, printre care religia, medicina, biologia și muzica. (n.t.)

1 5761 /

ele am învățat că oamenii pot vorbi limba pământului și a sacrului în feluri stranii, frenetice și pline de imaginație. *În orice fel vrem.*

Cartea de față nu este despre religie, astfel că, dacă ești religios, sau nu ești, nu-ți face griji. Însă relația mea cu natura la vârsta maturității își are rădăcinile în experiența din copilărie. Știu că sunt în minoritate când spun că mi-a plăcut enorm să fiu crescută catolică. Oamenii vorbesc despre cum este să fii „catolic în recuperare“ și despre „vina catolică“, cu motive întemeiate.

Dar în copilărie nu știam nimic despre politica religioasă, despre faptul că toți preoții erau bărbați (credeam că preotul nostru era întâmplător bărbat), despre scandalurile provocate de abuzurile sexuale care aveau să urmeze, despre libertatea reproductivă sau despre căsătoria între persoane de același sex. La biserica mea și în căminul nostru nu se sublinia vina. Știam doar că mintea mea în formare era atrasă de terenul de joacă al religiei, cu imaginile sale mistice și totodată neîmblânzite.

016 Aveam prieteni în copilărie care nu erau catolici și când ne încumetam să vorbim despre duminicile în familie, ascultam tăcută, minunându-mă. Unde erau îngerii lor, lumânările, aghiazma dintr-o cristelniță imensă, pe care aveau voie să o ducă acasă în borcănașe de mâncare pentru copii, stropindu-se pe creștet ca să aibă un somn liniștit?

Unde erau sfinții lor care alergau dezlănțuiți în deșert, în sălbăticie, trăind laolaltă cu lupii, în peșteri ascunse?

Unde era tânăra și Binecuvântata Christina Mirabilis⁰⁴, care, la propria ei înmormântare, s-a ridicat în capul oaselor în coșciug, plângându-se de duhoarea preoților, iar apoi a zburat mai întâi spre tavan, după care într-un copac, unde a trăit printre păsări, refuzând să mai coboare vreodată pe pământ? Față de asemenea splendori neîmblânzite, toate celelalte biserici (sau niciuna) păreau sărace.

04 Christina de Wonderbare sau Christina the Astonishing (1150 - 1224) s-a născut în Belgia și a fost considerată sfântă încă din viață. La 21 de ani, suferă un atac cerebral și este considerată moartă, însă se trezește în biserică, în timpul slujbei de înmormântare care se ținea pentru ea. Alege calea mortificării și a sărăciei și trăiește până la 74 de ani. (n.t.)

Nu mă deranjau nici măcar spovedaniile pe care trebuia să le facem în fiecare lună, deși au băgat frica în prietenii mei și în sora mea mai mică. Era, într-adevăr, puțin copleșitor, să intri într-un spațiu întunecat singură-singurică, stând în fața unui preot aflat după un paravan de lemn sculptat, și să ți se ceară să îți reciti presupusele păcate. Indiferent ce spune catehismul, nu am crezut niciodată că era nevoie ca un bărbat să intervină în numele meu în fața lui Dumnezeu, oricare ar fi fost acest Dumnezeu. Dar credeam în puterea ritualului, cam la fel cum cred și astăzi - nu în calitate de catolică, ci ca ființă deschisă spre adevărul că ceva poate fi sancționat de atenția pe care i-o acordăm.

Astfel că, într-o zi, în clasa a V-a, când mi-a venit rândul, am intrat în confesionalul îngust și am îngenunchat. Încăperea mirosea vag a urină, căci se zvonea că Mikey Roberts se temuse atât de tare de propria lui spovedanie, cu o lună în urmă, încât se scăpase pe pantalonii de velur. Am ignorat mirosul și m-am pregătit de purificare.

— Binecuvântează-mă, părinte, căci am păcătuit, am șoptit, închinându-mă.

017

Vedeam prin grilaj nasul mare al părintelui Sandergeld, - roșu, căci mergea zilnic cu motocicletă, iar pe atunci nu apăruse crema de protecție solară, dar și pentru că, presupuneam noi cu toții, în cele mai multe seri, își alina urâtul cu câte un păhărel. Și-a sprijinit capul în palmă, prefăcându-se, după cum era obiceiul, că nu vedea cine era prin grilajul destul de transparent.

— Da, copilă.

— Sunt adeseori furioasă pe mama.

Părintele a oftat. Ce păcate poate avea o copilă de clasa a V-a? Trebuie să fi auzit asta de un milion de ori.

— Ai răbdare cu mama ta. Te iubește foarte mult.

— Sunt rea cu sora mea.

— Este mai mică decât tine.

Știam că mă vedea - cum altfel ar fi putut să știe că eram cea mai mare dintre surorile Haupt?

— Tu ești cea care trebuie să dea un exemplu bun. Drept ispășire, spune Ave Maria de zece ori.

Îmi convenea de minune. Mă *topeam* după Ave Maria. Pentru mine, Maria era o zeiță-mamă care le apărea copiilor orfani din țările sărace și care, în chip de Lady of Guadalupe, arunca trandafiri tropicali peste mantia sărăcăcioasă a lui Juan Diego, deși era iarnă, și pe veșmântul căreia scânteiau stele.⁰⁵

Era protectoarea naturii. Tânjeam să mi se arate și mie și adesea plângeam din cauza asta. Îmi venea ușor să mă rog ei.

— Voi spune 20! am declarat eu cu înflăcărare, făcându-l pe părinte să suspine din nou.

— Zece sunt de ajuns.

Îmi plăcea la nebunie să am un secret, dar tânjeam să-l împărtășesc *cuiva* și nu cunoșteam pe nimeni care să nu devină pisălog, odată ce l-ar fi aflat. Cu toate acestea, eram puțin înspăimântată. Poate chiar era un păcat. O *singură* Sfântă Biserică Catolică, proclama crezul, la urma urmei. Poate că părintele Sandergeld se va înfuria sau îi va spune mamei sau îmi va cere să încetez.

Mi-am adunat curajul.

— Am altă biserică.

A urmat o pauză lungă și am simțit că acesta era un teritoriu nou pentru preot. Nu părea să știe ce să spună. Dar, în cele din urmă, a ridicat capul.

— Lyanda, s-a încumetat el, renunțând cu totul la pretenția anonimității, care este biserica aceasta?

I-am spus totul dintr-o suflare, apoi am icnit:

— Trebuie să-i spun mamei? Sau cuiva?

Părintele și-a lăsat din nou capul în mână, din obișnuință sau de exasperare, nu-mi dădeam seama.

— Dumnezeu știe tot ce faci.

Învățasem asta la lecția de catehism și am încuviințat din cap în întuneric.

— Cred că este de ajuns, a cugetat el. Dar ar fi bine să mai adaugi un Tatăl nostru la penitența ta.

05 Lady of Guadalupe sau Virgen de Guadalupe este asociată cu cele cinci viziuni ale Fecioarei și cu mantia din Basilica cu același nume, din Ciudad de México, când, în 1531, Fecioara Maria i s-ar fi arătat lui Juan Diego, un țăran localnic, și unchiului său. (n.t.)

Am plecat exultând, radioasă ca un înger, pătrunsă de momentul sacru. Nu le-am aruncat nici măcar o privire colegilor mei suferinzi din clasa a V-a, care așteptau îngroziți de următoarea vizită la confesional. Când am ajuns acasă, m-am dus direct la cealaltă biserică a mea.

In spatele casei în care am crescut era un teren viran acoperit de ierburi brune înalte, iar dincolo de el se afla un canion împădurit, cu poteci înguste printre brazi Douglas, tuia gigantică, arțari cu frunză mare și tot felul de ferigi și mușchi, care duceau la un pârâu numit, ca multe pâraie cu o istorie uitată din această țară, Mill Creek. Aflată sub vraja cărții *Anne of Green Gables*⁰⁶, nu foloseam numele de pe hartă al pârâului, ci ceea ce, în frageda mea inimă romantică, consideram numele său de suflet. Și, acolo, pe malul liniștit al Pârâului Pietrelor Scânteietoare, am descoperit Biserica Broaștelor.

Era o biserică mică și secretă, cu doar câteva porunci pentru unicul enoriaș cu chip de om, niciuna dificilă pentru un copil introvertit care nu purta cu sine decât un măr și un caiet de desen, ce ținea loc și de jurnal. Regulile erau: fără încălțări, să rămân tăcută întotdeauna, iar desenul și scrisul erau permise doar dacă nu produceau tulburări, căci vizitele animalelor sălbatice erau cea mai sacră comoară.

Cu cât stăteam mai mult și cu cât eram mai tăcută, cu atât apăreau mai multe viețuitoare. Veverițe, măcălendri și pițigoii. Odată mi-a aterizat pe cap o pasăre colibri. Altădată, un șarpe-jartieră a trecut pe lângă mine, atingându-mi călcâiul cu pielea sa fină. Cu o altă ocazie, un sconcs dungat s-a furișat pe lângă mine, urmat de patru pui perfecți. Niciunul nu a catadicsit să-mi arunce vreo privire.

Dar broaștele erau speciale. Privind în urmă, presupun că asta se întâmpla fiindcă erau singurele animale, în afară de insecte, pe care le puteam prinde cu ușurință. Însă mai era ceva ce avea legătură cu bizara lor fluiditate. Rătăceau între lumi. Ou, mormoloc,

06 *Anne. Casa cu frontoane verzi* de L. M. Montgomery, traducere de Aura Pandele, Editura Predania, București, 2017. (n.t.)

broscuță, broască. De la înotătoare la picioare. Din apă pe pământ și înapoi, iar și iar.

Regulile de la pârâu erau complet diferite când ajungeam acolo cu prietenii - cei mai mulți băieți din cartier și sora mea. În acele împrejurări, țelul era să pândim mai întâi, iar apoi să prindem cât mai multe broaște. Nu mai era câtuși de puțin Biserica Broaștelor. Ne stropeam cu apă, țipam și ne mânjeam de noroi atât de tare, încât era imposibil să-ți mai dai seama care-i unul și care-i altul.

020 Dar mereu așteptam cu nerăbdare să mă furișez și să le fac o vizită de una singură. Am învățat că, dacă te apropii încet și nu arunci umbră asupra lor, broaștele nu fug de pe pietre sau de pe malul liniștit al pârâului, unde se odihneau, doar cu ochii ițindu-se deasupra, și corpurile ascunse sub pojghița transparentă a apei. Și am mai învățat că, dacă taci și te miști foarte încet, nu trebuie „să prinzi“ broasca - e de ajuns să îți streкори mâna sub ea și să o ridici, fără să o sperii sau să o faci să se zbată să scape. Am aflat că, dacă reușești asta, broasca va rămâne calmă și îți se va așeza în palmă fericită să stea acolo, iar acordul broaștei în această privință mă umplea de seninătate și de bucurie, adâncindu-mi tot mai mult sentimentul că în natură există interconexiuni indestructibile.

Am aflat că era greu să țin mai mult de o broască liniștită în mâini, dar, dacă mă întindeam pe spate, aproape de pârâu, și puneam broaștele din palmă pe burtica dezgolită, ele rămâneau pe loc - picioare moi și reci și o respirație ciudată și sacadată. În felul acesta, puteam băga un braț în pârâu, adunând mai multe broaște pentru congregația mea. Când adunam suficient de multe (trei sau patru broaște și cu mine), fredonam și ne rugam împreună (vreau să cred), burtă pe burtă, acompaniate de cântecul păsărilor și de șoaptele copacilor de deasupra capului, și de gânduri - suave, simple și binecuvântat de puține.

În cele din urmă o auzeam pe mama.

— Lyaaaaaandaaaaa!

Era ora cinei și mă striga să vin acasă. Tabăra mea de la baza canionului era departe de ușa din dos a casei - se prea poate că

uneori nu o auzeam pe mama și mă foloseam de această probabilitate când îmi convenea. Dar acum mi-am dat seama deodată cât de foame mi-era.

— Mergeți în pace, le-am șoptit broaștelor, împungând-o pe una în fund ca să o trezesc.

Mișcarea le-a trezit pe celelalte și, cât ai clipi, au dispărut toate în pârâu. Ziua Bisericii Broaștelor se încheiase.

Mii de ani ne-am luptat cu condiția umană, pornind de la presupunerea că această condiție va continua, în ciuda defectelor sale. „Acum și pentru totdeauna“, spune crezul credinței mele din copilărie, „acum și pentru totdeauna“. Dar acum, pentru prima oară în istoria omenirii, ne aflăm într-un punct de răscruce, în care realitățile îngemănate ale crizei climatice și ale distrugerii habitatelor au ajuns să aibă o anvergură atât de mare, încât urzeala fundamentală a conexiunilor biologice necesare să susțină viața pe pământ se deteriorează cu rapiditate. Trăim, pe bună dreptate, stări de anxietate și disperare, gândindu-ne la locul nostru pe această planetă și ce ni se cere să facem.

Oricât de periculoase și de complexe sunt aceste vremuri, suntem înarmați cu un rar set de trei instrumente care ne oferă o cale trainică înainte: îngemănarea dintre natură, spirit și știința modernă cu un caracter unic. Legătura înăscută dintre oameni și lumea naturală iese în evidență într-un mod nou, cercetările academice venind în sprijinul adevărurilor pe care poeții, scriitorii, misticii, artiștii, naturaliștii, religiile centrate pe venerarea pământului și culturile indigene le-au proclamat dintotdeauna. Apar numeroase studii în cele mai respectate publicații, printre care *Science*, *Nature* și *The Journal of the National Academy of Sciences*, prezentând în detaliu dovezi că arborii sunt capabili să comunice între ei, atât prin mișcările ramurilor, cât și prin răspândirea unor mesaje chimice deasupra solului și prin intermediul unei rețele de rădăcini și micelii fungice care se întretes în subteran, că toate animalele au conștiințe, inteligențe și limbaje distincte și complexe, dincolo de tot ce am descifrat noi vreodată pe cale științifică, că oamenii sunt mai creativi, mai sănătoși fizic și mai puțin deprimați după ce se

plimbă prin pădure, că atunci când mergem desculți pe pământ, ne îmbunătățim sănătatea podiatrică și ne mărim inteligența fizică a întregii ființe. Corpurile, mințile și spiritele noastre se află într-o străveche comuniune cu solul.

În scrierile despre filosofia naturii, știința academică este uneori suspectă. Jack Turner, filosof și ghid în explorarea naturii sălbatice, scrie că „știința dislocă ceea ce constituie contextul individual, oamenii, flora, fauna“. Thomas Berry, regretatul teolog, istoric eco-cultural și autointitulat „geolog“ sugerează același sentiment:

„Deși avem mai multe cunoștințe științifice decât a avut vreodată omenirea, nu vorbim despre acel tip de cunoaștere care conduce la o prezență intimă într-un univers cu sens. Problema este că, odată cu ascensiunea științelor moderne, am început să concepem universul mai degrabă ca pe o colecție de obiecte decât ca pe o comuniune de subiecți“.

022

Mulți prieteni declară că nu au nevoie ca limbajul mecanicist al dovezilor cuantificabile al unei lucrări științifice să le spună că animalele sunt inteligente sau că se simt mai bine fizic și spiritual după o plimbare prin pădure. Și este adevărat. Când ne plimbăm în lumea naturală, atenți la aceasta - ascultând glasurile păsărilor, observând alternanța dintre renașterea și hibernarea vegetației de-a lungul anotimpurilor, urmele coioșilor care se aventurează din spațiul verde până pe teritoriul nostru urban -, adevărul despre interdependența dintre oameni, plante, animale și pământ ni se dezvăluie în mod *direct*, într-o mare măsură. Această armonizare este modul nostru innăscut, cel mai autentic, de a învăța și de a cunoaște.

Însă la fel de mulți prieteni îmi spun că știința recentă i-a făcut să se simtă mai în largul lor vorbind - sau chiar gândind - despre astfel de lucruri. În nenumărate moduri, cultura modernă și obiceiurile urbane conlucrează pentru a ne separa de inteligența noastră profund telurică. Jurnalista Florence Williams declară în